

C A P I T O L U L X X I

Măsurile de asigurare a procesului contravențional ca metodă de constrângere statală în domeniul combaterii contravenționalității

i

»

§ 1. Măsurile de asigurare a procesului contravențional: noțiunea, regimul juridic și sistemul lor; § 2. Procedura de aplicare a măsurilor de asigurare a procesului contravențional:

§ 1 . Măsurile de asigurare a procesului contravențional: noțiunea, regimul juridic și sistemul lor

Noțiunea și măsurile de asigurare a procesului contravențional și regimul lor juridic. Măsurile de asigurare a procedurii contravenționale sînt cele de constrângere procesuală ca o modalitate a constrîngerii statale.

Desfășurarea normală a activității procesuale este imposibilă fără aplicarea măsurilor procesuale de constîngere.

Una dintre sarcinile de bază ale procesului contravențional, reieșind din definiția lui, este realizarea normei materiale, prevăzute de Partea specială a Cărții întii din Codul contravențional, deci, aplicarea legitimă și corectă a sancțiunii, în cazul încălcării dispoziției normei materiale a dreptului contravențional. Prin urmare, norma procesuală a dreptului contravențional se aplică numai atunci cînd a apărut un raport juridic contravențional în legătură cu săvîrșirea unei contravenții. Măsurile de asigurare a procedurii contravenționale aplicate după comiterea faptei contravenționale au drept scop buna și legitima desfășurare a procedurii contravenționale.

Anterior au fost descrise măsurile de constrângere statală aplicate în domeniul combaterii contravenționalității: măsurile contravenționale de prevenire, măsurile contravenționale de curmare și măsurile de pedeapsă contravențională. Aceste măsuri (în special primele două grupe) formează mecanismul de protecție a normei materiale, contribuie la prevenirea, neadmiterea încălcării (nerespectării) prevederilor normei materiale, stoparea (curmarea) acțiunii antisociale periculoase la etapa inițială. Măsurile de constrângere procesuală, după cum s-a menționat, formează mecanismul de protecție a normelor procesuale, ele fiind prevăzute în capitolul V al Cărții a doua din Codul contravențional. Art. 432 din CC al RM stipulează următoarele măsuri procesuale de constrângere: *reținerea; aducerea silită; înlăturarea de la conducerea vehiculului; examenul medical pentru constatarea stării de ebrietate produse de alcool*

sau de alte substanțe; reținerea vehiculului.

Legislatorul a intitulat capitolul V al Cărții a doua din Codul contravențional „Măsurile procesuale de constrângere”.

Considerăm că ar fi mai corect dacă capitolul V ar fi intitulat: „Măsurile de asigurare a procesului contravențional”.

În acest caz constrângerea¹⁴⁹, ca metodă de administrare în domeniul combaterii contravenționalității, ar avea o clasificare logică, bine determinată, structurată în cinci blocuri de măsuri:

- de prevenire, aplicate în scopul prevenirii (neadmiterii faptelor contravenționale ilicite);
- de curmare (stopare), aplicate în scopul curmării faptelor ilicite la etapa inițială și al minimizării consecințelor negative;
- de asigurare a procesului contravențional, aplicate în scopul respectării prevederilor normelor procesuale;
- sancțiunile contravenționale, aplicate ca pedeapsă (constrângere) pentru fapta ilicită comisă cu vinovăție;
- măsuri de reeducare (resocializare), aplicate față de persoanele care, deja, au fost în conflict cu prevederile legale în scopul resocializării lor.

Conform conținutului și naturii sale juridice, măsurile de asigurare a procedurii contravenționale (de constrângere procesuală) sînt foarte apropiate de măsurile contravenționale de prevenire și de cele de curmare (stopare), însă au și anumite *particularități*.

În *primul rînd*, menirea măsurilor procesuale de constrângere este de a crea condițiile necesare pentru asigurarea normelor materiale.¹⁵⁰ Scopul lor de bază este asigurarea desfășurării procedurii contravenționale. Probabil, din aceste considerente, legiuitorul le-a și numit „măsuri de asigurare...” în legea contravențională precedentă¹⁵¹.

În *al doilea rînd*, constrângerea procesuală se aplică numai în limitele procedurii contravenționale desfășurate, în cadrul căreia poate fi luată o decizie de aplicare a măsurilor de constrângere contravențională materială (de exemplu, tratamentul forțat al alcoolicilor cronici sau al narcomanilor, interzicerea exploatării transportului a cărui stare tehnică amenință securitatea circulației rutiere etc.).

Limitarea strictă a constrîngerii procesuale prin desfășurarea procedurii contravenționale înseamnă că:

- 1) măsurile de asigurare a procedurii contravenționale (constrângere procesuală) pot fi aplicate numai după începerea procedurii contravenționale și pînă la finalizarea ei;
- 2) ele se aplică numai față de participanții la procesul contravențional;

149 Кудрин Ф. М. Принуждение в уголовном судопроизводстве. Красноярск, 1985. p. 18-19.

150 Codul cu privire la contravențiile administrative al RM din 1985, art. 246 (abrogat).

3) uneori ele sînt determinate de sancțiunea contravenției comise (de exemplu, dacă sancțiunea art. 363 din CC al RM „Tragerea din armă de foc în locuri publice, în

locuri nerezervate pentru tragere sau cu încălcarea modului stabilit“ prevede *privarea de dreptul de portarma*, atunci, pentru asigurarea deciziei care va fi luată încă în faza de constatare a acestei contravenții, arma de foc urmează a fi ridicată (art. 427 din CC al RM)). *în al treilea rind*, sint specificate temeiurile de aplicare a măsurilor de asigurare a procedurii contravenționale. Mai întâi, trebuie să existe temeiul de bază — fapta contravențională comisă cu vinovăție, care a determinat începerea procedurii contravenționale. Însă aceasta nu înseamnă că, odată cu comiterea contravenției, a apărut și temeiul de a aplica constrângerea procesuală (măsurile de asigurare a procedurii contravenționale). În afara temeiului de bază de aplicare a constrângerii procesuale (fapta contravențională ilicită), trebuie să existe una dintre următoarele condiții suplimentare: neexecutarea de către făptuitor (delincvent) a obligațiilor procesuale; neîncetarea acțiunilor nelegitime antisociale; bănuiala întemeiată că făptuitorul este predispus și în viitor să neglijeze normele juridice (atit materiale, cât și procesuale); lipsa posibilității de a desfășura acțiunile procesuale, tară a apela la constrângerea procesuală (de exemplu, imposibilitatea de a desfășura cercetarea judecătorească atunci cind prezența victimei citate în modul stabilit este obligatorie, dar ea se eschivează. În acest caz se aplică aducerea silită (art. 437 din CC al RM).

în al patrulea rind, măsurile procesuale de constrângere nu constituie o pedeapsă contravențională. Ele sînt măsuri de asigurare a desfășurării procedurii contravenționale, fiind măsuri suplimentare, care nu au caracter de constrângere statală de sine stătător. Aplicarea lor nu are consecințe juridice pentru persoana față de care au fost aplicate și nu modifică statutul ei juridic. Concluzia că măsurile procesuale de constrângere nu au caracter de sine stătător, în raport cu măsurile de constrângere statală, este confirmată și prin dispoziția art. 38 alin. (5) din CC al RM, care stipulează: „Durata reținerii contravenționale se include în durata arestului contravențional”; iar dispoziția art. 462 („Hotărîrea judecătorească“), în alin. (6), prevede că: „Pe lingă cele menționate la alin. (5), dispozitivul va cuprinde, după caz, soluționarea referitor la: a) corpurile delictelor [...]“ etc.

în al cincilea rind, aplicarea măsurilor procesuale de constrângere (de asigurare a procedurii) are un regim procesual special. Efectuarea reținerii, controlul corporal, controlul obiectelor, ridicarea mijloacelor de transport, a obiectelor și a documentelor, înlăturarea de la conducerea mijlocului de transport sînt însoțite în mod obligatoriu de întocmirea unui proces-verbal. Aducerea silită poate fi efectuată numai în baza unui mandat de aducere silită.

Sistemul măsurilor de asigurare a procesului contravențional. Pornind de la cele menționate, în baza analizei doctrinei și a legislației naționale, considerăm că *sistemul măsurilor de asigurare a procesului contravențional* (măsurilor procesuale de constrângere) cuprinde:

- 1) reținerea contravențională;
- 2) aducerea silită;
- 3) înlăturarea de la conducerea vehiculului și examenul medical pentru constatarea stării de ebrietate produse de alcool sau de alte substanțe;
- 4) reținerea și aducerea vehiculului la parcare;
- 5) cercetarea la fața locului, ridicarea obiectelor și a documentelor, percheziția;
- 6) percheziția corporală și ridicarea obiectelor și a documentelor.

V2. Procedura de aplicare a măsurilor de asigurare a procedurii contravenționale

2. 1. Una dintre cele mai des aplicate și eficiente măsuri de asigurare a procedurii contravenționale este *reținerea făptuitorului*, care constă în limitarea de scurtă durată a libertății persoanei fizice și care se aplică numai în condițiile strict stabilite de legislația contravențională¹⁵¹.

Temeiul juridic al reținerii autorului unei fapte ilicite este expres determinat de Codul contravențional. Potrivit legii nominalizate, reținerea se aplică în cazul:

- contravențiilor flagrante pentru care Codul contravențional prevede sancțiunea arestului contravențional;
- imposibilității identificării persoanei în a cărei privință este pornit procesul contravențional, dacă au fost epuizate toate măsurile de identificare;
- contravențiilor pasibile de aplicarea măsurii de siguranță a expulzării (art. 58, art. 67 alin. (4), (5) art. 76, 80, 81, 83, 84, 87, 323, 324, 326, 330-333, 339, 348 din CC al RM).»

Competența privind reținerea contravențională. Sînt în drept să aplice reținerea agenții constatatori din cadrul:

- Poliției;
- Poliției de Frontieră, în cauzele de încălcare a regimului de frontieră sau a regimului punctelor de trecere a frontierei de stat;
- Serviciul Vamal, în cazul contravențiilor ce țin de competența lui (vezi art. 403 din CC al RM)^{151 152 153}.

¹⁵¹ Codul contravențional al RM, art. 433.

¹⁵² Codul contravențional al RM, art. 40 alin. (2).

¹⁵³ Ibidem, art. 433 alin. (2).

în opinia noastră, și la acest capitol în legea nouă lipsește o claritate absolută. De exemplu, *primul temei juridic al reținerii*, stipulat în art. 433 din CC al RM, este „comiterea contravențiilor flagrante, pentru care Codul contravențional prevede sancțiunea arestului contravențional. Dar dacă contravenția comisă cu vinovăție și care prevede sancțiunea arestului contravențional nu este flagrantă, este constatată în procesul soluționării unei petiții, există temei juridic pentru reținere sau nu? Mai mult decît atît, actuala lege contravențională, spre deosebire de cea precedentă, nu prevede măsura de constrîngere „aducerea contravenientului” (art. 245 din CCA — 1985). Potrivit legii în vigoare.

Asigurarea drepturilor persoanei reținute. Persoana reținută va fi informată imediat, într-o limbă pe care o înțelege, despre motivele reținerii. Ei i se comunică drepturile prevăzute în art. 384 din CC al RM. Persoanei reținute i se acordă neîntârziat posibilitatea de a informa două persoane, la alegerea sa, despre reținere.

Faptul comunicării sau al refuzului de a comunica, al informării despre motivele reținerii și drepturile reținutului se consemnează în procesul-verbal cu privire la reținere.

Conținutul procesului-verbal cu privire la reținere. La reținerea persoanei se încheie neîntârziat un proces-verbal cu privire la reținere, în care se consemnează data și locul încheierii, funcția, numele și prenumele persoanei care a încheiat procesul-verbal, date referitoare la persoana reținută, data, ora, locul și motivul reținerii.

Procesul-verbal cu privire la reținere se semnează de persoana care l-a încheiat și de persoana reținută. Refuzul persoanei reținute de a semna procesul-verbal se consemnează în el, faptul fiind confirmat prin semnăturile a cel puțin doi martori.

Durata reținerii și condițiile privării de libertate. Reținerea nu poate depăși 3 ore, cu excepția cazurilor special prevăzute de legislația contravențională¹⁵⁴.

Potrivit prevederilor Codului contravențional al RM, persoana suspectată de săvârșirea unei contravenții pentru care sancțiunea prevede arestul contravențional poate fi reținută pînă la examinarea cauzei contravenționale, dar nu mai mult decît 24 de ore. Faptul reținerii se comunică neîntârziat procurorului.^{155 156}

Persoanele care au încălcat regulile de ședere a cetățenilor străini și a apatrizilor în Republica Moldova, regimul de frontieră sau regimul punctelor de trecere a frontierei de stat pot fi reținute pe un termen de pînă la 3 ore pentru încheierea procesului-verbal sau, prin decizia instanței de judecată, pe un termen de pînă la 72 de ore pentru identificarea persoanei și clarificarea circumstanțelor contravenției.¹⁵⁷

*Pot fi reținute de autoritatea competentă să examineze cauze contravenționale pînă la examinarea cazului*⁵~ persoanele care:

inițială este reținerea (art. 433), care mai apoi presupune „aducerea făptuitorului”. Al *doilea tenie juridic al reținerii*, prevăzut în aceeași normă juridică, este „imposibilitatea identificării persoanei în a cărei privință este pornit procesul contravențional dacă au fost epuizate toate măsurile de identificare”. În acest caz, reieșind din conținutul termenului „reținere”, apare întrebarea: „Atî timp cit se întreprind toate măsurile posibile de a stabili persoana făptuitorului unei fapte ilicite, el se consideră reținut sau nu?”.

Nu mai puțin importantă este și problema competenței privind reținerea. Dacă această acțiune procesuală ține de competența numai a trei organe stabilite: MAI, Serviciul Grăniceri și Serviciul Vamal, atunci ceilalți agenți constataatori (21 la număr) nu dispun de această competență. În acest caz apare altă întrebare: „Atî timp cit fiecare din acei 21 de agenți constataatori desfășoară activitatea de constatare a contravenției concrete, făptuitorul ei se consideră reținut sau nu?”.

154Codul contravențional al RM, art. 435 alin. (1).

155Ibidem, alin. (2).

156Ibidem, alin. (3).

157Ibidem, alin. (4).

- au comis un act de huliganism nu prea grav;
- au încălcat premeditat modul de folosire a simbolurilor de stat;
- au atentat la ordinea publică în condițiile regimului de stare excepțională;
- cu rea-voință nu execută dispozițiile sau cererile legitime ale procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, colaboratorului organului afacerilor interne sau ale unei alte persoane aflate în exercițiul funcției de serviciu sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității;
- le-au opus rezistență, i-au ultragiat pe aceștia ori pe un militar;
- au adresat un apel fals poliției;
- vînd mărfuri (produse) în locuri interzise sau mărfuri (produse) cu termene de vînzare expirate, necalitative, fără certificat ori tară semnul conformității;
- au încălcat regulile operațiunilor valutare.

Termenul reținerii contravenționale decurge din momentul reținerii .

Este important ca persoanei reținute să i se garanteze respectarea *statutului ei administrativ-juridic*. Persoanei reținute i se asigură cel puțin condițiile prevăzute în Codul de executare pentru persoanele supuse măsurii *arestului preventiv*'

Administrația organelor împuternicite să aplice reținerea (art. 433 alin. (2) din CC al RM) asigură exercitarea drepturilor persoanei reținute prevăzute de legislația contravențională, condițiile de deținere etc. Persoanei reținute trebuie să i se asigure securitatea personală, libertatea conștiinței și libertatea confesională, accesul la informația difuzată prin mijloacele de informare în masă, accesul la dispozițiile legale și documentele procesuale privind fapta incriminată și temeiul juridic al reținerii, asistența diplomatică (pentru cetățenii străini) și alte drepturi prevăzute de legislație¹⁵⁷
158 159 160 .

O atenție deosebită trebuie acordată securității personale a reținutului. Statul este obligat să asigure securitatea persoanei private de libertate, inclusiv a reținutului. La apariția pericolului pentru securitatea personală a reținutului, el este în drept să adreseze, oricărora dintre persoanele cu funcție de răspundere ale organului care l-a reținut, o cerere privind asigurarea securității personale. În acest caz, persoana cu funcție de răspundere este obligată să întreprindă imediat măsuri pentru asigurarea

Este de menționat că, potrivit redacției legii votate de Parlament la 24 octombrie 2008, în cazurile prevăzute în art. 435 alin. (4) făptuitorul poate fi reținut pînă la examinarea cazului. Termenul maxim de reținere, spre deosebire de alin. (2) al aceluiași articol, nu este indicat. În acest caz trebuie să ne conducem de conținutul art. 25 din Constituția Republicii Moldova, care prevede termenul maxim al reținerii de 72 de ore.

în redacția Codului contravențional al RM publicat în Monitorul Oficial la 16 ianuarie 2009, în art. 435 alin. (4) durata reținerii este omisă (presupunem că aceasta este o greșeală tehnică).

158 Codul contravențional al RM, art. 435 alin. (5).

159 Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24.12.2004 în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 34-35/112 din 03.03.2005, art. 323-330.

160 Ibidem, art. 225, 227, 228, 233.

securității personale a reținutului, precum și, după caz, măsuri de protecție din partea statului. Administrația organului respectiv întreprinde măsurile de rigoare în vederea înlăturării pericolului pentru securitatea personală a persoanei reținute.

Organele responsabile de organizarea deținerii persoanelor reținute în temeiul art. 433 din CC al RM sînt obligate să asigure regimul deținerii.

Se dețin separat:

- femeile — de bărbați;
- persoanele reținute potrivit procedurii contravenționale — de persoanele aflate sub arest preventiv;
- persoanele reținute potrivit procedurii contravenționale — de persoanele bănuite de comiterea unei infracțiuni și care au antecedente penale nestinse¹⁶¹.

Liberarea persoanei reținute. Persoana reținută urmează să fie liberată în cazul în care:

- nu s-au confirmat motivele verosimile de a bănuși că a sâvîrșit contravenția;
- a expirat termenul reținerii;
- lipsesc temeiurile de a fi privată în continuare de libertate.

Persoana liberată nu poate fi reținută din nou pe aceleași temeiuri. La liberare, persoanei reținute i se înmînează copia de pe procesul-verbal în care se menționează de cine și în ce temei a fost reținută, locul și timpul reținerii, temeiul și timpul eliberării.

2.2. Aducerea silită în fața instanței de judecată . Aducerea silită constă în conducerea forțată în fața instanței de judecată a martorului sau a victimei care se eschivează de la prezentare.

Aducerea silită se efectuează de către organul de poliție în temeiul unei încheieri judecătorești (unui mandat).

Mandatul de aducere silită cuprinde:

- data și locul emiterii lui;
- numele, prenumele, funcția și semnătura persoanei care dispune aducerea;
- numele, prenumele și domiciliul persoanei care trebuie să fie adusă;
- data, ora și locul în care persoana urmează să fie adusă;
- motivul aducerii.

2.3. Înlăturarea de la conducerea vehiculului și examenul medical pentru constatarea stării de ebrietate. Această măsură de constringere procesuală are o importanță deosebită. Ea contribuie nu numai la desfășurarea în bune condiții a procedurii contravenționale, ci și la asigurarea securității circulației rutiere, în special, în cazul în care există temei de a bănuși că persoana ce conduce vehiculul se află în stare de ebrietate.^{161 162}

¹⁶¹Codul contravențional al RM, art. 224.

¹⁶²Ibidem, art. 437.

Persoana care, conduce un vehicul este înlăturată de la conducerea acestuia dacă:

- există temeieri suficiente de a presupune că se află în stare de ebrietate inadmisibilă produsă de alcool sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe;
- nu are asupra sa documentul care confirmă dreptul de a conduce sau de a folosi vehiculul.

Persoana bânuită, că se află în stare de ebrietate, este obligată să accepte, la cererea agentului constator, testarea alcoolscoptică, examenul medical, prelevarea de sânge și de eliminări ale corpului pentru analiză.

Testarea alcoolscoptică, examenul medical, prelevarea de sânge și de eliminări ale corpului pentru analiză se efectuează de un specialist abilitat cu asemenea atribuții. Pentru prezentarea cu bună știință a unei concluzii false, specialistul răspunde în conformitate cu prevederile art. 312 din Codul penal, ceea ce asigură obiectivitatea și legalitatea rezultatelor testării alcoolscoptice, ale examenului medical, ale analizei.

Modul de efectuare a testării alcoolscoptice, a examenului medical, precum și de constatare a gradului de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe se stabilește de Guvern.

Neonorarea acestor cerințe ale agentului constator de către persoana înlăturată de la conducerea vehiculului constituie componența juridică a unei noi contravenții: „nesubordonarea cu rea-voință dispozițiilor sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept“ (art. 336 din CC al RM).

2.4. Reținerea și aducerea vehiculului la parcare¹⁶³. Reținerea și aducerea vehiculului la parcare — ca măsură de constringere procesuală — se aplică nu numai în scopul asigurării procedurii la constatarea contravențiilor din domeniul circulației rutiere deja comise, ci și pentru prevenirea unor noi contravenții cu posibile urmări (consecințe) mai grave, precum și pentru asigurarea securității circulației rutiere.

Această măsură de constringere statală se manifestă prin două forme:

- 1) reținerea vehiculului însoțită de aducerea vehiculului reținut la parcare;
- 2) aducerea la parcare a vehiculului staționat sau parcat în loc interzis.

1. *Reținut* poate fi numai acel vehicul al cărui conducător a fost înlăturat de la conducere în baza art. 438 din CC al RM și *care este reținut*.

Aducerea vehiculului reținut la stația de parcare specială sau pe teritoriul organului de poliție va fi *întemeiată* în cazul în care organul constator n-a avut posibilitatea să predea vehiculul proprietarului, posesorului sau reprezentantului lor.¹⁶⁴

2. Pe lângă aducerea la parcare a vehiculului reținut, legislatorul a stabilit că vehiculul poate fi adus la stația de parcare specială sau pe teritoriul organului de poliție și în cazul în care:

163 Codul contravențional al RM, art. 439.

164Ibidem, art. 439 alin. (1).

- staționarea vehiculului poate genera un pericol iminent pentru interesul public;
- vehiculul a fost lăsat într-un loc interzis pentru parcare"

în aceste cazuri, potrivit prevederilor legislației, reprezentantul organului constatator nu este obligat să întreprindă măsuri pentru a preda vehiculul proprietarului, posesorului sau reprezentantului lor. în cazul în care vehiculul a fost lăsat într-un loc interzis pentru parcare, folosirea vehiculului poate fi interzisă și prin ridicarea tăblițelor cu numărul de înmatriculare, fapt consemnat în procesul-verbal respectiv.

încheierea procesului-verbal și conținutul lui. Faptul aducerii vehiculului la stația de parcare specială sau pe teritoriul organului de poliție se consemnează într-un proces-verbal, în care se indică:

- tipul, modelul vehiculului, numărul de înmatriculare, numerele de identificare ale agregatelor marcate, defectele și deteriorările lui vizibile;
- numele, prenumele, funcția și semnătura persoanei care a decis aducerea vehiculului la parcare și care a organizat aducerea;
- temeiul de fapt și temeiul juridic care au determinat aducerea vehiculului;
- denumirea (numele), sediul (domiciliul), numărul de telefon al persoanei care a organizat (a efectuat) aducerea vehiculului la parcare;
- adresa parcării;
- data și ora încheierii procesului-verbal;
- numele, prenumele, funcția și semnătura persoanei care a luat în primire vehiculul la parcare¹®⁶.

Procesul-verbal, cu privire la aducerea vehiculului la stația de parcare specială sau pe teritoriul organului de poliție ori de ridicare a tăblițelor cu numărul de înmatriculare, se încheie în 4 exemplare:

- un exemplar rămâne la persoana care a decis aducerea vehiculului la parcare;
- al doilea exemplar se remite persoanei care a organizat aducerea;
- al treilea exemplar se înmânează persoanei care a luat în primire vehiculul la parcare;
- cel de-al patrulea exemplar se înmânează proprietarului sau posesorului de vehicul ori se expediază recomandat la domiciliu.

Despre aducerea vehiculului la parcare, agentul constatator informează neîntârziat serviciul de gardă al poliției.

Restituirea vehiculului. Decizia, privind restituirea vehiculului reținut și adus la parcare, se emite de organul împuternicit să examineze cauza contravențională care a servit drept temei juridic al reținerii și aducerii (sau numai aducerii) lui.

Vehiculul parcat se restituie proprietarului, posesorului sau reprezentantului legal imediat după înlăturarea temeiurilor pentru aducerea la parcare indicate în procesul-verbal cu privire la aducerea vehiculului, în baza hotărârii cu privire la contravenție.

165Codul contravențional al RM, art. 439 alin. (2).

1661bideni, art. 439 alin. (3).

Cheltuielile de aducere și de staționare a vehiculului la parcare sînt suportate de persoana recunoscută în modul stabilit de lege ca *contravenient*¹⁰.

Conducătorul vehiculului reținut, proprietarul sau posesorul lui nu suportă cheltuielile de aducere și de staționare a vehiculului la parcare dacă în acțiunile (inacțiunile) bănuțitului lipsesc elementele constitutive ale contravenției incriminate. În acest caz, cheltuielile sînt suportate de stat^{13 14 15}.

Modul de calculare a cheltuielilor de aducere și de staționare a vehiculului la parcare se stabilește de Guvern.

Este de menționat că organul constatator care aplică această măsură de constringere, din momentul reținerii și aducerii vehiculului, este responsabil de starea lui tehnică și exterioară. „Pentru deteriorările cauzate vehiculului în timpul aducerii la parcare sau în timpul staționării lui la parcare răspunde agentul constatator”¹⁶.

2.5. Cercetarea la fața locului. Această măsură de asigurare a procedurii contravenționale, de regulă, este însoțită de aplicarea următoarelor două măsuri de constringere: percheziția coporală și ridicarea obiectelor și a documentelor.

Măsurile în cauză se aplică în *scopul* stabilirii circumstanțelor contravenției ori a altor condiții importante pentru justa soluționare a cauzei, al descoperirii urmelor contravenției, corpurilor delictive etc. Termenul „cercetarea la fața locului” presupune activitatea privind cercetarea (a terenului, încăperilor, obiectelor, documentelor, animalelor, cadavrelor umane sau de animale) etc.¹⁷

Cercetarea domiciliului fără permisiunea persoanei căreia i se lezează dreptul la inviolabilitatea domiciliului se efectuează cu autorizația instanței de judecată, la cererea agentului constatator.

În caz de contravenție flagrantă, cercetarea la domiciliu se poate efectua în baza unei ordonanțe motivate a agentului constatator fără autorizația instanței de judecată, urmînd ca acestea să i se prezinte, imediat sau nu mai tîrziu de 24 de ore de la terminarea cercetării la domiciliu, materialele obținute în urma cercetării, indicîndu-se motivele efectuării ei. Potrivit prevederilor legislației, instanța de judecată trebuie să verifice legalitatea acestei acțiuni procesuale.

Agentul constatator cercetează obiectele vizibile, permițînd, după caz, accesul la ele în măsura în care nu se încalcă drepturile omului. Persoana care efectuează acțiunea procesuală face, după caz, măsurări, fotografieri, filmări, desene, schițe, mulaje și tipare de pe urme de sine stătător sau cu ajutorul specialistului în materie. Locul cercetării poate fi delimitat de lucrătorii organelor de menținere a ordinii publice.

13 Codul contravențional al RM, art. 439 alin. (5).

14 Ibident, art. 439 alin. (8).

15 Ibident, art. 439 alin. (6).

17 Ibident, art. 426 alin. (11).

Obiectele și documentele descoperite la fața locului se examinează în acel loc, iar rezultatele examinării se consemnează în procesul-verbal al acestei acțiuni. Dacă examinarea acestora necesită o perioadă mai îndelungată, precum și în alte cazuri, obiectele, documentele se studiază la sediul organului de urmărire contravențională, în acest scop ele se împachetează, pachetul se sigilează și se semnează, faptul fiind menționat în procesul-verbal.¹¹

Temeiurile pentru ridicarea obiectelor și a documentelor. Dacă în procesul cercetării la fața locului, este necesar să se ridice anumite obiecte sau documente, care ar avea importanță pentru cauză și dacă se cunoaște exact locul și persoana la care se află, lucrătorul organului afacerilor interne efectuează, în temeiul unei ordonanțe întemeiate, ridicarea lor¹².

În ceea ce privește ridicarea documentelor, conținând informații, care constituie secret de stat, comercial, bancar, ridicarea informației, privind convorbirile telefonice, ea se efectuează cu autorizația instanței de judecată.

Este interzisă ridicarea obiectelor și a documentelor în timpul nopții, cu excepția cazurilor de contravenție flagrantă.

Temeiul pentru efectuarea percheziției. La aplicarea acestei măsuri de asigurare a procedurii contravenționale trebuie să se țină cont de prevederile Constituției Republicii Moldova privind inviolabilitatea domiciliului, care stipulează că nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia.¹³

Potrivit Constituției, perchezițiile și cercetările la fața locului pot fi ordonate și efectuate numai în condițiile legii¹⁴.

În baza prevederilor constituționale, legea contravențională prevede că organul de constatare a contravențiilor este în drept să efectueze percheziția, dacă din probele acumulate sau din materialele de investigație operativă rezultă o presupunere rezonabilă că într-o anumită încăpere, la domiciliu ori în alt loc sau la o anumită persoană se pot afla instrumente ce au servit la săvârșirea contravenției, obiecte sau alte valori dobândite din contravenție, precum și obiecte sau documente care pot avea importanță pentru cauză¹⁵.

În acest scop organul de constatare a contravențiilor emite o hotărâre motivată și solicită autorizația instanței de judecată.

Excepție (abatere) de la această regulă generală poate constitui numai cazul de contravenție flagrantă, când percheziția se poate efectua pe baza unei hotărâri motivate fără autorizația instanței de judecată, urmînd ca acesteia să i se prezinte imediat sau nu mai tîrziu de 24 de ore de la terminarea percheziției materialele obținute în urma percheziției efectuate, indicîndu-se motivele efectuării ei. Instanța de judecată trebuie să verifice legalitatea acestei măsuri de asigurare a procedurii contravenționale¹⁶

1-1 Codul contravențional al RM, art. 426 alin. (5).

172 *ibidem*, art. 42" alin. (1).

173 Constituția Republicii Moldova, art. 29.

174 *ibidem*, art. 29 alin. (3).

175 Codul contravențional al RM, art. 428 alin. (1).

176 Ibidem, art. 428 alin. (3).

în cazul constatării faptului că percheziția a fost efectuată legal, instanța de judecată *confirmă* rezultatul acesteia printr-o încheiere motivată. în caz contrar, prin încheiere motivată, instanța recunoaște percheziția ca fiind ilegală .

Pentru limitarea subiectivismului în procesul efectuării percheziției, legislatorul definește termenul de „domiciliu“. Prin *domiciliu* se înțelege o locuință sau o construcție destinată locuirii permanente sau temporare (casă, apartament, vilă, cameră la hotel, cabină pe o navă maritimă sau fluvială), anexele lor nemijlocite constituind partea lor indivizibilă (verandă, terasă, mansardă, balcon, beci, un alt loc de uz comun). Prin domiciliu se înțelege și orice teren privat, vehicul, navă maritimă sau fluvială privată, birou.¹⁷⁷

Perchezițiile în timpul nopții sint interzise, în afară de cazul unui delict *flagrant*¹⁷⁹.

Procesele-verbale cu privire la percheziție, la ridicarea obiectelor și a documentelor, la cercetarea la fața locului. Agentul constator care a efectuat percheziția, ridicarea documentelor sau cercetarea la fața locului este obligat să încheie un proces-verbal, la care se anexează lista obiectelor și a documentelor ridicate. în procesul-verbal cu privire la percheziție sau la ridicarea obiectelor și a documentelor se consemnează faptul că celor prezenți li s-au explicat drepturile și obligațiile prevăzute în legea contravențională și se înscriu declarațiile făcute de aceste persoane¹⁸⁰.

în procesul-verbal cu privire la percheziție sau la ridicarea obiectelor și a documentelor se menționează predarea lor benevolă sau ridicarea lor forțată (fapt care, la emiterea deciziei de aplicare a răspunderii contravenționale va servi drept circumstanță atenuantă sau agravantă), se indică locul și împrejurările în care au fost descoperite acestea. în procesul-verbal sau în lista anexată la el se enumeră obiectele și documentele ridicate, numărul, măsura, cantitatea, elementele caracteristice și, pe cit este posibil, valoarea lor.

Dacă în timpul percheziției, al ridicării obiectelor și al documentelor sau în timpul cercetării la fața locului persoanele, față de care se aplică percheziția sau ridicarea ori alte persoane, au încălcat ordinea sau au încercat să distrugă ori să tănuiască obiectele și documentele căutate, agentul constator consemnează faptul în procesul-verbal, indicând și măsurile pe care le-a întreprins.

Procesul-verbal cu privire la percheziție, la ridicarea obiectelor și a documentelor sau la cercetarea la fața locului se aduce la cunoștința tuturor persoanelor care au participat la efectuarea acestor acțiuni procesuale ori au asistat la efectuarea lor și se semnează de fiecare. Copia de pe procesul-verbal se înmânează persoanelor cărora le-au fost aplicate aceste acțiuni procesuale sau reprezentanților lor.

177Codul contravențional al RM, art. 428 alin. (4).

178Ibidem, art. 428 alin. (5).

179 Constituția R. Moldova, art. 29 alin. (4).

180 Codul contravențional al RM, art. 430 alin. (1).

Refuzul proprietarului sau al posesorului obiectului ori documentului de a semna procesul-verbal, precum și absența acestora se consemnează de martorii asistenți¹¹⁴².

Obiectele și documentele ridicate vor fi, pe cit este posibil, împachetate și sigilate chiar la locul percheziției sau al ridicării, fapt ce se consemnează în procesul-verbal. Pachetele sigilate se semnează de către persoana care a efectuat percheziția sau ridicarea.

Obiectele și documentele ridicate în urma percheziției sau cercetării la fața locului se păstrează pînă cînd organul împuternicit să examineze cauza contravențională nu va emite o hotărîre definitivă, păstrarea lor fiind efectuată în modul prevăzut în art. 159 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

2.6. Percheziția corporală și ridicarea obiectelor și a documentelor. în cazul contravențiilor aflate în competență, lucrătorul organului afacerilor interne și lucrătorul organului vamal amplasat în punctul de trecere al frontierei de stat, dacă există temeiuri de a efectua percheziția corporală sau ridicarea, pot ridica obiectele și documentele importante pentru cauză, care se află în hainele, în alte lucruri ale persoanei sau pe corpul ei.¹⁵²

Percheziția corporală și ridicarea obiectelor și documentelor se pot efectua fără ordonanță specială și fără autorizația instanței de judecată:

- în cazul reținerii persoanei fizice, efectuate în temeiul și în ordinea prevăzute în art. 433 din CC al RM;
- dacă există motive rezonabile pentru a presupune că una dintre persoanele care se află la locul efectuării percheziției sau ridicării ascunde asupra sa obiecte sau documente care pot avea importanță pentru justa soluționare a cauzei.¹⁵³

Percheziția corporală se face fără eonsimțămîntul persoanei sau al reprezentantului ei legal, în condițiile legii contravenționale.

Percheziția corporală, ridicarea în procesul ei a obiectelor și a documentelor se efectuează de un reprezentant al agentului constatator de același sex cu persoana percheziționată sau, după caz, de un specialist de același sex.

La efectuarea percheziției pot fi utilizate mijloace tehnice, fapt ce va fi consemnat în procesul-verbal.

Procesul-verbal se încheie în cazul ridicării obiectelor și a documentelor. în el se indică: data și locul încheierii, numele și prenumele, funcția persoanei care l-a întocmit, date despre persoana percheziționată sau controlată, descrierea obiectelor, cantitatea lor. alte date de identificare a acestora, inclusiv modelul, marca, seria, numărul obiectului. în procesul-verbal de percheziție sau de control al obiectelor se face o mențiune cu privire la înregistrarea sonoră, la luarea de vederi, la fotografiere și la alte

operațiuni cu mijloace de fixare a imaginii, dacă acestea s-au efectuat. Materialele obținute prin efectuarea percheziției corporale sau prin controlul obiectelor cu folosirea aparatelor de înregistrare sonoră, a camerelor de luat vederi, a aparatelor de fotografiat, a altor mijloace de fixare a imaginii se anexează la procesul-verbal, semnat de persoana care l-a încheiat, de persoana căreia i s-a aplicat această procedură, de proprietarul sau posesorul obiectelor controlate, de martorii asistenți. Refuzul de a semna procesul-verbal de asemenea se consemnează. Copia de pe procesul-verbal se înmânează, contra semnătură, persoanei la care se referă sau reprezentantului ei legal.

În cazul unei contravenții pentru care se prevede sancțiunea privării de dreptul de a conduce vehicule, agentul constatator ridică permisul de conducere pînă la pronunțarea hotărîrii judecătorești asupra cauzei, eliberînd conducătorului vehiculului un permis de conducere provizoriu.

Dacă contravenția pentru care este stabilită sancțiunea privării de dreptul de a conduce vehicule este constatată în procesul conducerii vehiculului și există temeiuri de a presupune că autorul ei se află în stare de ebrietate inadmisibilă produsă de alcool sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe, agentul constatator nu numai că este în drept, ci și obligat să-l înlătore de la conducerea vehiculului în ordinea prevăzută în art. 438 din CC a! RM.

181 Codul contravențional a) RM, art. 430 alin. (5).

182 Ibidem, art. 429 alin. (1).

183 Ibidem, art. 429 alin. (2).